

РЕЦЕНЗИЯ

НА ПРОФ. Д-Р АТАНАС КАРАФЕЗЛИЕВ

Ръководител катедра „Духови и ударни инструменти”

Инструментален факултет НМА „Проф. П. Владигеров”

Относно дисертационен труд на тема:

**„ЕВОЛЮЦИЯТА НА ТРОМПЕТА КАТО СОЛОВ И ОРКЕСТРОВ
ИНСТРУМЕНТ ОТ БАРОКА ДО СЪВРЕМЕННОСТТА В
КОНТЕКСТА НА ИНТЕРПРЕТАТОРСКАТА ПРОБЛЕМАТИКА”**

За присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР”

На ВАСО ЮРЕ РИСТОВ

Докторант в свободна форма на обучение

От Р. Северна Македония

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ: Васо Юре Ристов завършва Музикалната гимназия в Щип и Факултета по музика в Скопие. Артистичната му дейност започва още от студентските години, като сътрудник в оркестъра на Македонската опера и балет. В тази институция Васо Ристов работи в продължение на 25 години като достига позициите на първи солист – тромпетист, а по-късно и художествен ръководител на Македонската опера. Освен че учи и трупа опит в оркестъра, Васо Ристов участва в семинари и музикални академии за млади артисти. Получава множество награди на няколко държавни състезания в бившата СФРЮ. От особено значение за професионалната му кариера са специализацията в Музикалната академия в Прага - Чехия и магистратурата в Национална музикална академия "Проф. Панчо Владигеров" в София. През кариерата

си Васо Ристов е постоянен участник в различни състави: Симфоничния оркестър в Румбург – Чехия, Симфоничният оркестър в Прищина - Косово, Македонската филхармония, Военен оркестър АРМ, Оркестъра на Македонска опера и балет и др. С тези състави, като водач на група и като солист, Васо Ристов участва в най-значимите фестивали и събития в страната и чужбина.

Изключително важен клон от професионалната дейност на Васо Ристов е педагогиката. Той започва да практикува скоро след дипломирането си, преподавайки в Музикалното училище в родния си град. Вече известен артист, Васо Ристов е ангажиран в DMBUC „Илия Николовски-Луй”, Държавен университет в Тетово, Университета в Прищина, Университет „Гоце Делчев” в Щип, гостуващ професор е във Факултета по музика в Митровица (Косово). Понастоящем е редовен професор във Факултета по музика в Скопие. През изминалия период Васо Ристов е постигнал над 80 награди за своите ученици и студенти от множество международни конкурси и има 30 възпитаници в своя клас, мнозина от които са придобили званието магистър. Тези млади артисти вече заемат водещи позиции във всички професионални оркестри в Република Северна Македония. Със своите художествени и педагогически постижения Васо Ристов се радва на авторитет сред колегите си от различни страни, които му поверяват да ръководи жури на множество международни конкурси, провежда семинари, майсторски класове и редовни занятия в университети в страната и чужбина.

Васо Ристов е бил заместник декан на Факултета по музикално изкуство на Университета „Св. Св. Кирил и Методий“ в Скопие 2016-2018 г., Музикален селектор на Международния фестивал „Охридско лято“ 2018-2019 г., председател на комисията за музикално-сценична дейност при

Министерството на културата на Република Северна Македония 2018 г., а понастоящем е Генерален директор на Македонската национална опера и балет.

Васо Ристов притежава богата творческа биография, която му служи за солидна база за проучването и написването на настоящото научно изследване. В основата на труда е неговия дългогодишен опит като солист-тромпетист, оркестрант и педагог.

Трудът съдържа 217 страници от които 206 основен текст. Съдържанието е структурирано в увод, три основни глави и заключение. Библиографията на труда е доста богата – 107 литературни източници, от които 28 на английски, 3 на немски, 2 на италиански, един на чешки и един на украински език. От литературните източници 69 са на кирилица и 38 на латиница. Включени са също 4 интернет сайта и 103 нотни примера.

Авторът си поставя няколко основни цели, като на първо място да сподели и систематизира натрупаните знания, опита си като педагог с дълъг трудов стаж, както и изпълнителския си опит като тромпетист, чрез интерпретацията на много оркестрови произведения от Барока, Виенската класика, Романтизма и Съвременността. Предвид своя опит като оркестрант Васо Ристов цели да „осветли”, както той самия отбелязва, част от препоръките, които е получил от диригенти, някои от тях с международно признание, както и проблемите, които е срещнал при работата над разглежданите в труда творби. Не на последно място, чрез този труд той иска да подпомогне младите тромпетисти със синтезирана информация при подготовката им за явяване на прослушвания за работа и да ги подготви за някои проблеми, които ще срещнат в практиката си в

камерни ансамбли, духови и симфонични оркестри, а също и в работата си като педагози.

В процеса на изследване Ристов си поставя следните основни задачи:

- Да направи интердисциплинарен анализ на някои произведения за и с участието на тромпет от Барока до Съвременността в контекста на практическите изпълнителски и отчасти педагогически проблеми.
- Да проведе методологически анализ по изследваната проблематика.
- Да изясни спецификата на изследваната материя.
- Да разработи метод за практическа работа над анализирания проблем, както и да провокира изследователски интерес към проблематиката и от други колеги.

Предвид направените изследвания и приложената фактология по темата, както и вземайки под внимание богатия личен опит на автора убедено може да се отбележи, че целите и задачите на труда са изпълнени в цялост.

Първа глава на труда се състои от две части в които се разглеждат интерпретационни проблеми на Бароковата музика и Виенската класика с участието на тромпета. Кратък обзор е посветен на предшествениците на инструмента като са използвани цитати от Стария завет, в които се споменава за „древни тръби” и тяхното приложение в бита и най-вече функцията им по време на военните действия. Отбелязани са и текстове от Новия завет. В частта се споменава и за развитието и функциите на тромпета през Средновековието, Ренесанса и Барока. Обърнато е внимание на съвременните тенденции при интерпретацията на Бароковата музика, институционализирането на Бароковата изпълнителска практика през 20

век и първите Барокови трактати, даващи информация за използването на тогавашните разновидности на инструмента. Разгледани са характерните особености и изразни средства на Барока. Анализирани са примери и някои проблеми по отношение на щрихите и естетиката на звукоизвличането в ансамбловата и соловата музика с участието на тромпет. Вторият част на тази глава е посветен на Виенската класика и промените, настъпили във функциите на натуралния тромпет поради новите изразни средства, появили се през този исторически период.

Втората глава засяга интерпретационни проблеми в симфоничната музика на 19 век с участието на тромпет. Направен е кратък обзор на проникването на западноевропейската музика в различни турски и гръцки, а също и в някои български градове. В целия анализ авторът споделя своя опит на оркестрант, както и познанията за симфоничната музика от този период, които е получил в работата си със световно известни диригенти. В края на втора глава се изброяват и изискванията към оркестровите тромпетисти по време на прослушвания за постъпване на работа.

В Трета глава са разгледани интерпретационните проблеми в оркестровата музика на 20 и 21 век с участието на тромпет. Тази глава, също както и първата на труда също е разделена на две части. В първата част се разглеждат основните композиторски техники и похвати в музиката на 20 век и се анализират емблематични творби в контекста на проблематиката очертана в труда. Във втората част на главата авторът е анализирал произведения от някои балкански композитори, в контекста на очертаните тенденции и изразни средства в съвременната музика, засегнати в първата част. В анализа авторът на труда спазва хронологичното последование на

анализираните произведения, като се съобразява с годините на създаването им. Редът се нарушава само там, където идентични проблеми се застъпват в произведения на автори, чийто композиции са от различни творчески периоди, разделяни понякога от десетилетия. Обърнато е внимание на специфични форми на звукоизвличане в произведения на северно македонски и български композитори написани в последните 10 години. С оглед разглежданата проблематика всички нотни примери в дисертацията са във вид на партитура, а не от солов щим, което спомага за по-убедителното им представяне.

Васо Ристов излага интерпретативният подход като основен изследователски подход в своя труд. За осъществяване на анализите на произведенията той се базира на музикално-теоретична литература, но в най-голяма степен на своите лични наблюдения. Ристов поставя като акцент на своя анализ интерпретаторските проблеми свързани с фактурата, оркестрацията, различните регистри, щрихите, артикулацията, динамиката, фразировката, агогиката, темпото, ритмиката, формата и структурата на избрани произведения от Барока, Виенската класика, Романтизма и музиката на 20 и 21 век.

Сред приносните моменти в настоящия труд са:

1. В цялостен труд е направен опит да се разгледа еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от древността до съвременността;
2. За първи път тромпетът като инструмент е разгледан в контекста на интерпретаторската проблематика в оркестровата и отчасти в соловата музика;

3. За първи път е направен опит за подпомагане на младите тромпетисти в тяхната работа в оркестъра и с диригентите;

4. За първи път са осветлени някои проблеми на групата на тромпетите в оркестровата и соловата музика на Барока, Виенската класика, Романтизма, 20 век и съвременността и е предложен начин за решаването им, особено по отношение обезпечаване на добър ансамбъл и баланс;

5. Разгледани са трудности на съвременния музикален език в контекста на звукоизвличането на тромпета.

Предвид приносния характер на труда, може да се направи извод, че трудът е полезен за бъдещите тромпетисти солисти, оркестранти или педагози в Р. Северна Македония. Трудът може да послужи за обогатяване на познанията им в различни области на музикалните науки чрез анализа на конкретните изпълнявани творби, а също да обогати познанията им по хармония, полифония, музикални форми, оркестрация и история на музиката.

В заключение бих искал да споделя своите лични впечатления от тромпетиста Васо Ристов. Познавам го от обучението му в магистратура в НМА „Проф. П. Владигеров и може спокойно да се каже, че той е последовател на нашата българска школа по тромпет. След завършването на магистратурата в Академията Васо Ристов имаше дълга практика като оркестрант и педагог, като много от македонските тромпетисти са негови възпитаници. След като натрупа оркестров и педагогически опит, в момента Ристов е Генерален директор на Македонската опера и балет, която длъжност е признание за неговите музикантски качества, а също и за неговите административни заложиби.

В контекста на всичко изложено и взимайки предвид дългия и богат професионален опит на автора на настоящия труд, предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” на Васо Юре Ристов, докторант в свободна форма на обучение от Р. Северна Македония.

29. 04. 2023

Проф. д-р Атанас Карафезлиев